

12.04.2017

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
Федеральное государственное бюджетное образовательное
учреждение высшего образования
«Челябинский государственный университет»
(ФГБОУ ВО «ЧелГУ»)
Костанайский филиал

ЖАСТАРДЫҢ КӨЗҚАРАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ҒЫЛЫМНЫҢ ПАРАДИГМАСЫ

Челябі мемлекеттік университетінің Костанай филиалының негізін қалаушылары
Т.Ж.Атжановпен А.М.Родновты еске алуға арналған XI Халықаралық ғылыми
конференциясының материалдары

12 сәуір 2017 ж.

ПАРАДИГМА СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ ГЛАЗАМИ МОЛОДЫХ

Материалы XI международной научной конференции,
посвященной памяти основателей Костанайского филиала Челябинского
государственного университета Т.Ж.Атжанова и А.М.Роднова

12 апреля 2017 г.

THE PARADIGM OF MODERN SCIENCE IN THE YOUTH' OPINION

Materials of the XI international scientific conference,
the devoted memory of founders of the Kostanay branch of the Chelyabinsk state university
T. Zh. Atzhanov and A. M. Rodnov

April 12, 2017

Костанай қаласы 2017
город Костанай, 2017
Kostanay city 2017

18. Мужашева Г.К. КАРКАРАЛЫ ПЕТИЦИЯСЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫ.....10
19. Муслимова Б.А. МЕМЛЕКЕТТІК ФУНКЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК ФУНКЦИЯНЫҢ РӨЛІ МЕН ОРНЫ.....11
20. Подолок М.Л. ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА И ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ АМНИСТИИ И ПОМИЛОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....1
21. Пугачева Е.О. ОПАСНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПРАВОВОЙ ПОЛИТИКЕ РОССИИ И КАЗАХСТАНА В СФЕРЕ ВЗАИМОВЫГОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ.....1
22. Ревина В.В. КОНФИСКАЦИЯ ИМУЩЕСТВА ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....1
23. Садвокасова С.Ж. УЧАСТИЕ АДВОКАТА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....1
24. Сандыбаева А.Е. ПРОЦЕССУАЛЬНЫЕ СРОКИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....1
25. Стадник Т.В. КОМПАРАТИВИСТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....1
26. Степанцов А. ИНФОРМАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА И ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ СМИ В КАЗАХСТАНЕ.....1
27. Сычева А.А. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭЛЕКТРОННЫХ ДОКУМЕНТОВ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ РК И ДРУГИХ СТРАН.....1
28. Сычева А.А. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ, ВОЗНИКАЮЩИЕ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ФУНКЦИЙ АДВОКАТА-ЗАЩИТНИКА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ.....1
29. Толмачева Е.С. ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПАТРИОТИЗМА КАК ВАЖНЕЙШЕГО ЭЛЕМЕНТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ РОССИИ.....1
30. Тюлюбаева Д.А. ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ДОМАШНЕГО АРЕСТА В КАЧЕСТВЕ МЕР ПРЕСЕЧЕНИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РК.....1
31. Утебаева А.Н. ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРИМИРИТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕДУР В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....1
32. Утебаева А.Н. ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ДЕЛ ЧАСТНОГО ОБВИНЕНИЯ.....1
33. Хасанова А.А. АКТУАЛЬНЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОИЗВОДСТВА ПО ДЕЛАМ С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННЫХ ЛИЦ В КАЗАХСТАНЕ.....1
34. Хасанова А.А. О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ СТАНОВЛЕНИЯ СЛЕДСТВЕННОГО СУДА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....1
35. Чернышова Е.А. ТЕРМИНОЛОГИЯ КАК ОДНА ИЗ ПРОБЛЕМ ЮРИДИЧЕСКОЙ ТЕХНИКИ.....1
36. Яковлева Е.О. РЫНОК ЦЕННЫХ БУМАГ КАК ОСНОВА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РФ.....1
37. Якупов А.Г. К ВОПРОСУ О СОВРЕМЕННОМ ПРАВООПОНИМАНИИ.....1
38. Авшуменова Б.О. ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ.....1
39. Айрапетян Э.С. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ СТАТУС СОТРУДНИКОВ ПОЛИЦИИ.....1
40. Атжанова Ж.С. ФОРМИРОВАНИЕ ТЕОРИИ ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....1
41. Афанасов С. ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....1
42. Байзакова Г.М. ОСОБЕННОСТИ УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ ОЦЕНКИ ПРЕСТУПЛЕНИИ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ОРУЖИЯ.....1
43. Бекмагамбетов А.Б. ОБ АКТУАЛЬНОСТИ И ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРОБЛЕМАТ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ И НАУЧНОЙ ЭТИКЕ.....1
44. Бердникова А.А. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СРЕДСТВ ЗАЩИТЫ ПРИ НЕОБХОДИМОЙ ОБОРОНЕ.....1

конституция пайда болғанға дейінгі заңдардың жүйесін, құқықтық ескерткіштерінің өзін жазыпған ол Конституция деп айтып жүр [3, 130-134б].

Кейін отарлау саясаттың нәтижесінде қазақтың халқының ғасырлар бойына қалыптасқан құндылықтары бөлек жаппай дағдырысқа ұшырады, шешілмейтін шиеленістерге ұшыратты, дау - дамай мен жанжалдарды шексіз түрде көбейтіп, теңдік, азаттық, бостандық идеяларын жөргектен бастап тұншықтырып отырды, конституция деген сөздің өзін қазақтың халқына жат түсінік деген көзқараста болды.

Дегенмен, Бірінші Орыс революциясының тура әсерінен бұғауға мықтап отарлық саясатқа қарсы үндеуін тастап, азаттық пен теңдікті өзінс ту етіп, петициясын қабылдады. Оның мазмұны болса тек, сол заманның ғана көкейтесті саяси - құқықтық мәселелеріне арналып қана қоймай, бүгінгі тәуелсіз Қазақстанда қарқынды жасалынып отырған құқықтық реформалар мен тоталитарлық режимнен отарсыздану процесінің тура жалғасы ретінде танылуда. Бұған орай Қарқаралы петициясында бұдан жүз жыл бойына көтерілген мәселелер бүгінгі заманда өзінің нақтылы шешімдерін табуы, соның авторларын болашақғы болжай білген аса ірі қоғамның қайраткерлері санатына жатқызып, осы құқықтық құжатты Қазақстанның бүгінгі жаңа тарихында бостандық пен ұлттық теңдікті алғаш рет жариялаған қазақтың халқының тәуелсіздікке жетуде аңсаған бағдарламалық ұлттық манифесті деп білеміз.

Мүқият талдауды жасап, қарастырсақ, шын мәнінде Қарқаралы петициясының әр баптарында, бекітілген тілек - талаптары қазақтың халқының дәл бүгінгі мүдделерімен өте үндес және тығыз байланыста екендігін байқаймыз. Патша өкіметінің сол жергілікті халықты отарлық езгіге салудың аса негізгі саясаты жерді қазақтардың тура пайдалануынан тартып алып, Орталық Ресей мен Сібір аймақтарынан келген қазақтар мен шаруалар, дворяндарға және офицерлерге таратылып берулері болды. Қазақтың жерін Ресей мемлекетінің меншігі ретінде жариялағаннан соң (Уақытша ереже бойынша) талап - тарапты салынды, келімсектерге аяусыз үлестірілді. Қарқаралы петициясының жері қазақтың халқының өзінің пайдалануына қайтаруды талап еткен идеялар Қазақстан Республикасы өзінің тәуелсіздігін жариялағаннан соң, 1993 жыл қабылданған Конституциясында нақтылы өзінің шешімін тапты.

Атап айтатын болсақ Конституцияның - бабы қазақтың зиялыларының - арманын, саяси - құқықтық көзқарастарын өз кезегінде былай д бекітті: „Қазақстан Республикасының жері тұтас, ол бөлінбейді және оған к сұғуға болмайды” [4, 148б].

Ал, кейін 1995 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясының 2 - ші бабының екінші тармағында: „Республиканың егемендігі оның бүкіл аумағын қамтиды. Мемлекет өз аумағының тұтастығын қол сұғылмауын және бөлінбеуін қамтамасыз етеді,” [5] - норманы қазақ халқының ғасырлар бойына аңсаған арманы ретінде нақтылы түрде бекітті.

Қарқаралы петициясының қазақтың жерінің бір тұтастығын қамтамасыз ету идеялары болса жақын арада Ресей мен Қазақстанның парламенттер

сшканды жауапқа тартылым жоқ қорлаған кетер бойынша шірдегі түрлі қолдаушылық қатысуы секілді пікірлер бүгінгі Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігі үшін түрдегі шешімдерін тапты. Бәсекеге қабілеттілік күрделілік әдістерінен өзіндік нығайтуға берік тегіне айналды. Атап айтсақ Қазақстан Республикасының Конституциясының 16-ші бабында Петitioner талаптары болса мынадай мәселе прокурордың сандықсыздығын құрылымға және қарама-қарсы бағыттағы тұтқындалған адамға қарама-қарсы құқықтарды қорғауға ұстауға бастады, бермеуі секілді тек ұлттарға үстемдік жасаған жерде, өртенділіктерге жол петициясының саяси құқықтық қамтамасыз етуі бағытталып Қаржылы Конституциясынан өз орынның алды. Прембулада, Біз, ерлік тарапы тарапы біріктірген Қазақстан халқы, байырғы қатар жерінде мемлекеттік құқықтық азық жауапкершілігімізді есіне отырып, өзіндік еткенде құқықтарымызды қорғауға отырып осы Конституцияны қабылдаймыз." [5] - деп ағыл көрсетілді

Жарияланған осы құқықтар және қағаздар Қаржылы петициясынан тікелей түрдегі жағасы, азаттық идеясымен тек бүгінгі күнде ғана жүзеге асуының тура айғағы және жемісі. Сонымен бірге Конституциямыздың 19-шы бабы жариялаған: „Әркімнің ана тілі мен төл мәдениетін пайдалануға, қарым-қатынас, тәрбие, оқу және шығармашылық тілін еркін тандауға құқығы бар” [5] - нормасы нақтылы әлеуметтік тәжірибеде жүзеге асуда.

Ғалым С. Өзбекұлының пікірі бойынша: „...Қазақтың халқы автономия этнос ретінде барша халықты өз бауырына басты, тек құқықтық ерекше қамтамасыз етті. Тіптен Ресейдің қазақтың халқының өзінің пайдалануынан жерлерін тартып алып, шолді далаға ауып, өлімге айдап жатқанымен өзінің қазақтың зиялы тұлғалары халықтардың достығын, тектік идеясын барынша асқан парасаттылықпен мойындады...»

Бүгінгі тәуелсіз Қазақстанда ұлы қайраткерлеріміз салған сара жол өзінің сол үндестігін табуда... Осыларды салыстырып қарайтын болсақ, тіпті әрқиметті деп есептелетін Еуропаның мемлекеттерінің Конституцияларында автономия этностардың құқықтарын, оның ерекшеліктерін басынқырап көрсетуі бар... Қазақстан болса аз ұлттарды құқықтық жағынан қорғаудың нағыз үлгісін жасады, оны бүгінде дүниежүзілік қауымдастық та мойындап отыр” [7, 286].

Қаржылы петицияның жан дауысы ретінде көтерген ана тілімізде білім алу мәселесі барлық мектептерде, университеттерде кең түрде етек жоюда. Қаза тілінің мәртебесі болса біртіндеп дамып келе жатыр.

Сонымен қорыта айтатын болсақ, осыдан жүз жыл бұрын Қаржылы петициясын жазған қазақтың халқының дарынды ұлдарының арман - тілекте мен мүдделері тек тәуелсіз Қазақстанда ғана өзінің шешімдерін тауып, жүзе асырылуда, әліде ол асырыла бермек. Көрсеткендік саяси - құқықтық идеяларда құқығы өте ұзақ болып, өзінің тиімділігімен адамның иілігіне қызмет етуіне құқына ие екені ақиқат. Сондықтан Қаржылы петициясы Қазақстан

конституционализм тарихында жаңа заманда қабылданған
демократиялық және ұлттық құндылықтарды жариялаған, бостандық
мәнімен шын жаршы болған азаттықтың ол салтанатты манифесті
бағалау бөлімі есептелмек. Қазақтың халқы айтқандай: „Өзінді өзін сыйла
түйдің” сөзі өзіміз тәуелсіз Қазақстанда асқан парасатпен дәріптеле бермек.

Әдебиеттер:

1. А.Тоби. Постижение истории. - Москва, 1990г.
2. Өзбекұлы С. Қазақстанның саяси-құқықтық ой-пікір тарихының мәселелері. - Алматы: Білім, 2004. - 128б.
3. А.Н.Мелушевский. Что такое мнимый конституционализм. Социологические исследования. 1994, №2, М.Всбер: о буржуазной демократии в России // социологические исследования. 1992, №3 с.130-135.
4. Қазақстан: мемлекеттік кезеңдері. Конституциялық актілері / Қаржы Ж.Байішев. - Алматы, Жеті Жарғы, 1997. - 496 б.
5. Қазақстан Республикасының Конституциясы 30 тамыз 1995 // өзгертулер мен толықтырулар 2016 жылға // online.zakon.kz/
6. Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 20 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясатының Тұжырымдамасы» online.zakon.kz/Document/?doc_id=30918497
7. Өзбекұлы С. Қазақстанда этникалық аз ұлттарды қолдаудың құқықтық негіздері және ОБСЕ –нің Лундық ұсыныстары. (Салыстырмалы талдау) Диалог культуры. - Алматы: 2004, №1, 2

Муслипова Б.А магистрант
А.Байтұрсынов атындағы

Қостанай мемлекеттік университеті
Ғылыми жетекші С.Укин, з.ғ.к., доцент
мемлекет және құқық теориясы кафедрасы
Қостанай

МЕМЛЕКЕТТІК ФУНКЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК ФУНКЦИЯНЫҢ РӨЛІ МЕН ОРНЫ

Қазіргі заманғы мемлекет жүйесінің функцияларында әлеуметтік функциясымыз болып келеді, себебі ол әрбір жеке адамның лайықты өмір сүруі мен өміс ретінде өзін-өзі іске асыру үшін жағдай жасауға бағытталған мәселе шешуге байланысты. Бұл XX ғасырдағы өзгерістердің салдарына байланысты, бұл кезеңде экономика мен қоғамдағы адамның рөлінің өзгеруімен байланысты өзгерістері байқалды, енді адам - мемлекеттік тетік ретінде емес, керісінше, адам мен мемлекет тең құқылы, бір-бірімен әрекеттесіп және жауап беретін тараптар болды.

Бірақ, осылай қашан да болды ма? Мемлекеттің қоғамдық белсенділігі қашан және қалай қалыптасты? Е...